

МУНІЦИПАЛЬНІ ПРАВА ЛЮДИНИ (ОСОБИСТОСТІ) В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Кофман Б., Інститут законодавства Верховної Ради України (Київ), e-mail: kofmanboris@ukr.net, orcid: 0000-0001-8121-5190

Досліджується феноменологія муніципальних прав людини (особистості) в контексті філософської антропології. Доводиться, що формування муніципальних прав людини здійснюється в контексті їх появи та розвитку на базі конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Ключові слова: місцеве самоврядування, людина (особистість), муніципальні права, територіальна громада.

MUNICIPAL HUMAN RIGHTS (PERSONALITIES) IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL ANTHROPOLOGY

Kofman B., Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine (Kyiv), e-mail: kofmanboris@ukr.net, orcid: 0000-0001-8121-5190

The phenomenology of municipal human rights (personality) in the context of philosophical anthropology is studied. It is proved that the formation of municipal human rights occurs in the context of their emergence and development on the basis of constitutional rights and freedoms of man and citizen.

Key words: local self-government, person (personality), municipal rights, territorial community.

Необхідно зазначити, що пріоритет щодо доктринального визначення феномена «муніципальні права людини» у вітчизняному правознавстві належить відомому вченому-муніципалісту, професору М.О. Баймуратову, який, наголошуючи на тому, що муніципально-правова галузь є найбільш важливою та практично значущою для кожної людини, підкреслює, що, по-перше, це детерміноване тим, що всі життєві інтереси та устремління людини реалізує на локальному рівні функціонування соціуму як член територіальної громади (далі – ТГ) (за винятком прав на громадянство, на власність, обов'язків щодо воєнної служби тощо, де вона вступає в прямий контакт з державою) (визначення фактору МСВ, у межах якого функціонує ТГ, в рамках якої проявляються і реалізуються сфера екзистенційних інтересів людини); по-друге, саме на локальному рівні функціонування соціуму людина індивідуально чи разом з іншими (у складі групи, колективно) в рамках ТГ продукує так звані локальні інтереси, що стосуються широкого спектра індивідуальних та групових, колективних прав і свобод, які й виступають саме як права і свободи людини (вони не відрізняються від конституційних прав і свобод людини ані за назвою, ані за змістом, ані за функціональним наповненням, ані за діяльністю характеристикою, але мають стійку ознаку локальної реалізації), яких вона потребує і здійснює в різних сферах життєдіяльності особисто чи разом з іншими мешканцями відповідної території держави.

Наведена доктринальна позиція володіє відповідними методологічними властивостями. *По-перше*, вона яскраво підкреслює, що саме місцеве самоврядування

(далі – МСВ) є тим рівнем публічної влади, де фактично проявляються та реалізуються екзистенційні права людини; *по-друге*, продукування та застосування, а також реалізація зазначених прав в межах ТГ, що існує завдяки МСВ як його первинний суб'єкт, здійснюються індивідуально, у стані групи (мікрогрупа) та колективно (всією ТГ); *по-третьє*, змістовне, номенологічне, функціональне, діяльнісне, конотаційне, гносеологічне та нарративне навантаження прав і свобод, що продукуються, застосовуються, а також реалізуються в межах ТГ, є, в основному, аналогічним конституційним правам людини і громадянина; *по-четверте*, в основі зазначених прав людини, що продукуються, застосовуються, а також реалізуються в межах ТГ, лежать екзистенційні інтереси, що в широкому розумінні охоплюють системні інтенції, устремління, потреби широкого кола непомічених суб'єктів, які існують та функціонують в рамках ТГ та мешкають на відповідній території держави, шляхом колективного споживання зазначених прав; *по-п'яте*, зазначені права людини, що продукуються, застосовуються, а також реалізуються в межах ТГ, є могутнім комунікаційним фактором, що забезпечує взаємодію людини – жителя-члена ТГ (громадянина, іноземця, біженця) з: а) МСВ та його органами (рівень публічної самоврядної (муніципальної) влади) (горизонтальні управлінські зв'язки); б) з державою (патримоніальною або з державою, на території якої людина законно перебуває та постійно проживає) та її органами (рівень публічної державної влади) (горизонтально-вертикальні управлінські зв'язки); в) з іншими жителями-членами ТГ, що є могутнім мотиваційним фактором для становлення їх комунікаційної взаємодії, з метою інституціоналізації та конституювання ТГ; *по-шосте*, можливість людини в межах ТГ продукувати специфічні екзистенційні інтереси характеризує МСВ як інноваційну сферу, в рамках якої можуть з'являтися нові права, що мають перспективу увійти в коло насамперед муніципальних прав, а потім і, при їх загальній важливості, в коло конституційних прав людини; *по-сьоме*, наявність таких прав, що продукуються, застосовуються, а також реалізуються в межах ТГ, детермінує й необхідність їх захисту нарівні з конституційними правами і свободами людини; *по-сьоме*, усі наведені характерологічні риси складають могутню основу філософської антропології, бо вони виникають, формуються, продукуються, реалізуються, вдосконалюються, трансформуються у філософському стані повсякденного існування людини, що в ординарному режимі дає змогу людині реалізовувати свій життєвий цикл на локальному рівні існування соціуму в рамках ТГ та в умовах МСВ.

На наш погляд, у останньому аспекті методологічно важливим є позиція дослідника П.А. Трачука, який, розглядаючи участь громадян України у МСВ (достатньо вузький підхід, зважаючи на нашу думку. – Авт.), стверджує, що саме в таких умовах

формується реальні соціальні та державно-правові механізми захисту прав людини, які є запорукою створення відповідного соціального середовища – простору, вільного від права (правовільного простору), де людина, а в нашому випадку – мешканець відповідної території держави-член ТГ, може самостійно модифікувати алгоритм своєї поведінки та здійснювати конкретні дії. Тобто, саме на рівні МСВ, його інститутів, проявляються складні різнорівневі елементи соціального механізму, спрямованого на здійснення можливості самим громадянам брати активну участь у реалізації, забезпеченні та захисті своїх прав та свобод, у тому числі через інститути МСВ.

Треба розуміти, що муніципальні права і свободи мають рельєфно виражені характеристики щодо уособленого системного утворення в межах філософської антропології. Свідченням тому є їхня множинність і внутрішньоструктурна диференціація як певної сукупності правових (індивідуальних та колективних) можливостей у сфері муніципальної демократії, що поширюють свою дію на всі основні сфери людської життєдіяльності (політичну, економічну, соціальну, культурну та ін.) та відносно самостійні групи (індивідуальні й колективні) муніципальних прав і свобод (О. В. Батанов). Наведена позиція свідчить, по-перше, про високий потенційний характер саморозвитку тих прав, що вже зафіксовані, а також про можливість прояву і появи нових муніципальних прав; по-друге, про їх генетичний взаємний зв'язок з повсякденним життям людини; по-третє, про суттєву роль і значення у використанні тих муніципальних прав, що вже зафіксовані, та в появі нових муніципальних прав принципу автономії волі особистості; по-четверте, про стимулюючу роль у появі муніципальних прав комунікаційного потенціалу членів ТГ, що функціонують в умовах повсякденності, причому вказаний потенціал обумовлений високою соціальною активністю та мотивацією членів ТГ щодо участі в МСВ та в організаційних формах локальної демократії.